

Records inventats



Autoria: Jordi Puntí
 Títol: *Confeti*
 Editorial: Proa, Barcelona, 2024
 400 pàgines

Seria fàcil i fins i tot tòpic dir que *Confeti* de Jordi Puntí és una festa. Però el cert és que ho és. No pas una festa hollywoodenca a l'estil Xavier Cugat plena de confeti i alegria indissimulada, que també, sinó una festa narrativa. Un magnífic exemple de construcció narrativa, malgrat alguns excursos biogràfics que sobredimensionen la trama, que pivota entre realitat i ficció, un tema d'allò més postmodern i que em resulta fascinant en un món, el nostre, replet de *fake news* i vides ficcionades a Instagram. De fet, la confusió entre realitat i projecció fictícia d'aquesta m'arriba als extrems de veure en la il·lustració de portada un Xavier Cugat transformat en Jordi Puntí o un Puntí, director d'orquestra a l'americana. El que és ben cert, però, és que Jordi Puntí dirigeix l'orquestra narrativa de manera eficient i brillant.

La novel·la guanyadora del premi Sant Jordi 2024 és una biografia novel·lada del músic i empresari Xavier Cugat, conegut a casa nostra pels darrers anys de vida, quan vivia a l'hotel Ritz de Barcelona i s'erigia en descobridor d'una joveníssima cantant -la Nina- que després faria carrera a Catalunya. Aquesta és una constant de la vida d'en Cugat

que Puntí explica: la seva relació amb joves noies que el mestre descobreix i en les quals es barreja veritat, rumors i falsedats i que dona compte d'un dels temes de la novel·la: el contrast, la distància enorme entre la vida pública i la vida privada, en aquest cas d'en Cugat, però que es pot generalitzar a qualsevol dels lectors. Tots som qui som i el que projectem o ensenyem.

En el cas del protagonista, una existència pública plena d'èxit, de records inventats per no haver de pensar en res més, ni tan sols en una vida privada sotmesa a la necessitat de notorietat, a la por d'estar sol fins i tot amb un mateix, cosa que posa de relleu una crisi d'identitat, de personalitat, de buidor existencial pròpia de l'home actual i que fa bo el tòpic del "Show must go on" o del "ridi pagliaccio" de l'òpera de Leoncavallo que ja s'evidencia en la introducció de la novel·la amb la narració d'una magnífica escena de desolació interior, de contrast entre l'escenari i les bambolines que protagonitzen Cugat i una d'aquelles noies joves que hem mencionat i que acabaria esdevenint una de les seves dones, Abbe Lane.

Efectivament, la novel·la comença, doncs, *in media res* per tornar als orígens i contar de forma cronològica, amb alguns salts temporals a l'endemig, els inicis com a músic de Cugat, la seva ascensió com a director d'orquestra, empresari musical i actor al Hollywood daurat i el seu posterior declivi físic i musical, fins a l'oblit i la tornada a Catalunya. Tanmateix, el veritable protagonista de la novel·la no és el músic barceloní sinó el misteriós narrador autodiegètic de la biografia cugatiana. D'ell només en sabem el nom: Daniel, algunes dades familiars i que es tracta d'un periodista musical nord-americà fascinat per en Cugat a qui utilitza per promocionar dins la premsa americana i amb el qual s'emmiralla fins al punt de convertir-se en el mateix Cugat, de suplantar-lo un cop el músic català ja és mort.

És en aquest joc del doble, de l'altre, on la novel·la es redimensiona i guanya en qualitat. Aquest doble protagonista és, al meu entendre, la clau de l'obra perquè posa de relleu la ficcionalitat del discurs, el joc literari de punts de vista narratius que inclouen cedir la paraula a altres personatges com ara una altra de les noies Cugat: la Perdita, de jos múltiples —que inclouen el transvestisme—, de narratori i narrador que palesen la consciència de narrar, el pretès assoliment, inabastable, de l'omnisciència absoluta. Perquè allò valuós de la novel·la, més enllà de l'interès pel Cugat personatge, per la

contextualització documentada, exhaustiva, del context dels anys daurats de Hollywood, del Nova York d'entreguerres, de la Gran Depressió, de la Segona Guerra Mundial, de l'eclosió de la música popular, del paper de la màfia en el món de l'espectacle, és evidenciar que la nostra existència contemporània està farcida de ficció dins la realitat.

Què hi ha de ficció en les nostres pròpies vides? Molt, els somnis, els desitjos són ficció: “el quaranta per cent de la vida humana, calculo jo, és una ficció. Una mentida. Una entelèquia. Un giravolt de la imaginació, si voleu. Una novel·la. Una broma” afirma el narrador de l'obra. “El temps també s'ha convertit en una ficció”. I encara: “Una porta invisible separa la realitat de la ficció i constantment la traspassem”. Vet aquí el veritable sentit de l'obra de Puntí: reflexionar sobre la buidor de l'existència humana, sobre la permanent insatisfacció de l'ésser actual a partir de la figura real de Cugat -tot i que, per exemple, fins i tot la seva data de naixement està falsejada- i posar de relleu la idea que l'home postmodern es basteix a partir d'una sèrie de records discontinus, inventats o no, que li permeten construir-se un món possible. Un detall d'aquest joc metaliterari, de falsa autoficció, és que el narrador de la novel·la es presenta al seu torn com l'escriptor fantasma de l'autobiografia veritable de Cugat, *Rumba is my life* o que molts personatges reals esdevenen personatges de la novel·la: Toscanini, Greta Garbo, Fred Astaire, Dolores del Rio o Susan Sontag...

Tant Cugat (“El fet és que als ulls d'en Cugat la realitat sempre semblava millor del que era”) com el periodista narrador (transvestit en Cugat: “era ell i no era ell. Era jo i no era jo”. “Em transformava en la seva veu i la gràcia del transvestisme era que m'ho havia proposat en Xavier mateix”) malden per assolir aquest món possible i tots dos ho aconsegueixen. Heus aquí una altra de les fites de la novel·la: oferir al lector la certesa que un món, anava a dir millor, és possible.

El tema de la suplantació de Cugat per part del narrador, una forma de ficció dins la vida real, és un dels eixos de la narració. Aquesta idea del doble vinculada, a més, al món de l'espectacle on aquest darrer substitueix la realitat remet, per una banda, al món de les xarxes socials i tik-tok i de l'altra, posa de relleu l'absència de motivació, de personalitat, el buit existencial dels nostres dies amb uns tocs de melangia un punt modianescos: “el confeti... com engrunes de felicitat”, “Fins a quin punt els records que

han sobreviscut no són també una invenció?”. Ara bé, el més interessant és que el narrador n’és conscient d’aquesta falsedat, d’aquest espectacle ficcional, conscient de les seves limitacions com a personatge, com a entreteniment, com a periodista. Conscient de com la ficció, el desig omple les ratlles de l’escriptura, de la vida, del *horror vacui* i, com dèiem abans, amb optimisme. “Cada cop que l’hi sentia explicar, jo estava més i més convençut que la seva Galeria dels Records Inventats s’havia convertit en una realitat paral·lela, un món ideal on els fets es confabulaven per dibuixar una vida sense gaires arestes, arrodonida en benefici propi” com “una pel·lícula feta de realitat [en la qual] la meua manera de formar-ne part i gaudir-ne havia de ser a través de l’escriptura”. “Jo havia acabat vivint a través d’ell [i] sabia que a la nostra edat la bretxa entre realitat i desig es fa cada cop més insalvable, i el patetisme és una amenaça constant”.

En paral·lel als grans eixos sobre els quals pivota la narració detectem altres temes que fan de la lectura un plaer edificant. La relació d’en Cugat amb les dones posa de relleu el tema del consentiment, de les relacions de poder i el sexe, el maltractament físic i psicològic, l’abús, però també el dia a dia, la felicitat de les petites coses, la intimitat de la quotidianitat, les enveges dins la parella -l’èxit d’ella versus la decadència d’ell-, especialment quan es parla de la relació amb l’exdona més famosa de Cugat, l’Abbe Lane. Aquesta relació també evidencia un altre dels temes de la novel·la, el fer-se gran, la soledat, la decrepitud en la vellesa. Un tema que afecta també el narrador que envelleix en paral·lel al protagonista i que lluita contra l’envelliment amb aquesta mena de transformació cugatiana, tot suplantant-lo.

En definitiva, *Confeti* és un exemple de narració que es construeix sobre ella mateixa, que representa una nova manera de relacionar-se amb el passat, una nova forma de parlar d’identitat i sobretot una nova manera de narrar al segle XXI. Tot partint de fets i personatges reals basteix un entramat narratiu complex i fluït alhora que reflexiona a partir de la mescla de ficció, d’omnisciència total, de desig i realitat, de desdoblaments per explicar-nos un món en deconstrucció que mira de sobreviure a la misèria moral i existencial dels nostres dies per dir-nos que la vida passa, que res és com era, que la festa continuarà amb uns altres personatges i un altre confeti, però que mentre això no arriba la podem gaudir. Així, doncs, que la festa, que l’espectacle continuïn!

CAR ACT ERS

Enric Falguera